
Atlas de Pero Texeira-1634

Autor:

Data de publicació: 11-06-2016

L'edició del llibre inclou 173 il·lustracions de les costes espanyoles

Fernando Samaniego

Madrid 31 OCT 2002

Una distracció bibliogràfica a la Biblioteca de Viena va provocar fa dos anys el descobriment d'un atlas realitzat pel cartògraf Pero Texeira en 1634, per encàrrec del rei Felip IV. Els historiadors Fernando Marías i Felipe Peroda buscaven dibuixos del segle XVI i per 'un cop de sort' es van trobar amb la Descripció d'Espanya i de les costes i ports de les seves Regnes, que ara apareix publicat per l'editorial Nerea.

'És el projecte cartogràfic més important del segle XVII', va afirmar ahir Felipe Peroda en la presentació del volum L'Atlas del Rei Planeta (Nerea), juntament amb Fernando Marías, tots dos historiadors de l'art de la Universitat Autònoma de Madrid, i l'hispanista Richard L. Kagan. Només hi havia referències literàries sobre l'atles il·luminat de les costes d'Espanya elaborat pel cosmògraf portuguès Pedro Texeira (mort a Madrid en 1662), per encàrrec de Felip IV. Texeira és conegut pel mapa de la ciutat de Madrid que va publicar en 1656. El manuscrit trobat a Viena, en vitela i il·luminat al tremp amb vius colors, va poder arribar per un intercanvi real de regals al començament del segle XVIII.

L'edició espanyola de l'atles de Texeira (3.000 exemplars de tiratge) inclou 173 il·lustracions en color de l'original i altres 50 en els textos introductoris de Peroda, Marías, Kagan, Agustín Hernando, catedràtic de Cartografia Històrica Espanyola de la Universitat de Barcelona, ??i Daniel Marías, llicenciat en Geografia, sobre l'atles, els mapes i el poder al segle XVII i les figures de Texeira i Felip IV. El volum inclou la reproducció de l'atles original i el manuscrit amb el text de l'autor sobre el contingut dels mapes i la història de la seva execució.

Un equip de cosmògrafs i historiadors va ser enviat per Felip IV a 1622 a Guipúscoa amb l'ordre d'elaborar una relació completa de les costes d'Espanya, dels seus ports i ciutats més importants, amb informació sobre la geografia, història i població del territori nacional i un conjunt de mapes generals i parcials de les costes d'Espanya i Portugal. Durant vuit anys de treball de camp es va recórrer la costa des d'Hondarribia (Guipúscoa) fins a Roses (Girona) i, en altres tres anys, Texeira va realitzar en el seu taller de Madrid l'atles il·luminat. 'L'atles és com un viatge virtual pel perímetre costaner a vista d'ocell i frontal, tal com el va veure en l'Alcàsser el rei Felip IV fa 400 anys', ha declarat Felipe Peroda. 'Aquest projecte cartogràfic corregeix l'apreciació de l'absència de la ciència espanyola en el segle de les llums. És un capítol nou de la ciència de la cartografia espanyola '.

Marías ha seguit les aventures del lisboeta Pero Texeira, fins ara conegut per la seva ruta de Madrid, que va ser 'un personatge pintoresc, al servei de la Corona espanyola, corsari i espia'. Va destacar la 'mentalitat d'època moderna' en representar amb un caràcter virtual la imatge del territori, a una escala operativa, d'acord amb les necessitats militars. Richard L. Kagan va assenyalar que l'atles complia uns objectius estratègics, defensius i educatius per Felip IV, per conèixer els límits dels seus regnes. 'És el primer atlas amb fins administratius, per a ús del rei, consellers i militars, que adquireixen una consciència territorial i cartogràfica. No és estrany que l'atles hagi romàs ocult pel caràcter secret dels seus continguts, en convertir-se en un instrument de l'Estat. Amb aquest mapa Espanya entra en el món internacional de la cultura dels mapes '.

* Aquest article va aparèixer en l'edició impresa del dijous 31 octubre, 2002